

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Vanhanen, Sari

Title: Valistusta ja vuorovaikutusta : turvapaikanhakijoiden laillisuuskasvatus poliisin työssä

Year: 2019

Version: Published version

Copyright: © 2019 Siirtolaisuusinstituutti & Tekijä(t)

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Vanhanen, S. (2019). Valistusta ja vuorovaikutusta : turvapaikanhakijoiden laillisuuskasvatus poliisin työssä. In E. Lyytinen (Ed.), Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa (pp. 209-230). Siirtolaisuusinstituutti. Tutkimus / Siirtolaisuusinstituutti, 2. <https://siirtolaisuusinstituutti.fi/wp-content/uploads/2019/12/t-02-isbn-978-952-7167-60-1-turvapaikanhaku-ja-pakolaisuus-suomessa.pdf>

9. Valistusta ja vuorovaikutusta: turvapaikanhakijoiden laillisuuskasvatus poliisin työssä

Sari Vanhanen

9.1. Johdanto

Yksilöiden ja yhteiskunnan turvallisuus on poliisityön ydintä. Samalla poliisityöhön nivoutuu kaksijakoinen kysymys päätäntävällästä ja luottamuksesta: legitiiminä turvallisuusviranomaisena poliisilla on oikeus valvontaan ja voimankäyttöön samalla kun työn tavoite on turvata ihmisten yhteistä vapautta avoimessa yhteiskunnassa (Björk 2012, 109; ks. myös Keskinen ym. 2018). Turvapaikanhakijoiden vastaanottoon ja maahantulon alkuvaiheeseen liittyvä poliisityö on kiinnostava tarkastelukohde, jossa kohtaavat sekä yksilöiden oikeuksiin, että kansalliseen lainsäädäntöön liittyvät kysymykset. Näiden kysymysten yhtenä leikkauspisteenä voidaan nähdä Suomessa turvapaikanhakijoille tarjottava laillisuuskasvatus, jonka toteutusta tarkastelen tässä luvussa poliisin työn näkökulmasta.

Luku pohjautuu poliisin monialaista yhteistyötä kotoutumisen edistämisessä käsittelevän väitöskirjatutkimuksen haastatteluaineistoon (Vanhanen 2018). Aineistolähtöiseen tarkasteluun on valikoitu loppusyksyllä 2015 ja vuoden 2016 aikana tehdyt poliisin yksilöhaastattelut sen perusteella, mikäli turvapaikanhakijoiden laillisuuskasvatus sekä tähän liittyvä yhteistyö on tullut haastattelussa esille. Käytännössä poliisin antama laillisuuskasvatus toteutuu vastaanottokeskuksissa tai muissa turvapaikanhakijoiden asuinyksiköissä järjestettävän opintotoiminnan yhteydessä. Tämän lisäksi arjen erilaiset kohtaamiset ja muu kanssakäyminen poliisin ja turvapaikanhakijoiden

välillä voidaan nähdä tilanteina, joissa myös sivutaan laillisuuskasvatukseen liittyviä kysymyksiä.

Teoreettisesti lähestyn poliisityötä paikallisena, kasvokkaisena työnä (Lipsky 1980), joka edellyttää erilaisten tilanteiden lukutaitoa muuttuvissa olosuhteissa (Björk 2006, 2012; Huotari & Puttonen 2012). Poliisin turvallisuustyöhön liittyvä laillisuuskasvatusta voidaan nähdä opettamisena ja oppimisena, mutta myös kasvatuksena ja valistuksena. Kasvatuksesta ja tähän nivoutuvasta ”moraalijärjestyksen tuottamisesta” on kyse erityisesti yksin alaikäisinä maahantulneiden turvapaikanhakijoiden kanssa tehtävässä työssä, kuten yleensäkin nuorten parissa tai heihin kohdistuvassa poliisityössä (Niemi 2010; Bruselius-Jensen & Pless 2017). Samalla kyse on muuttuvista tilanteista, jotka haastavat myös poliisin edustajia pohtimaan omaa työtään ja ammatillista osaamistaan (mm. Innes 2007; Björk 2012, 116–123; Bartkowiak-Théron ym. 2017).

Poliisin kannalta turvapaikanhakijoiden poikkeuksellinen määrä syksyllä 2015 vaikutti työtehtävien jakamiseen ja resurssointiin merkittävästi. Tilanne sitoi työvoimaa siten, että kaikilla poliisilaitoksilla ohjattiin lisäresursseja muista tehtävistä turvapaikkatutkintaan ja hakemusten vastaanottoon. Paitsi virassa olevia poliiseja, tilanteessa hyödynnettiin myös Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoita sekä jo eläkkeelle siirtyneitä poliisimiehiä. Turvapaikkatutkinnan poliisi suoritti lähes kymmenkertaisen määrän aiempiin vuosiin verrattuna. Lisäksi Torniossa aloitti syyskuussa 2015 toimintansa tilapäinen järjestelykeskus, jonne Ruotsin puolelta Haaparannan kautta Suomeen saapuneet turvapaikanhakijat ohjattiin suoraan rajanylityksen jälkeen heidän rekisteröimisensä nopeuttamiseksi. Kaikista turvapaikanhakijoista liki puolet rekisteröitiin juuri Tornion järjestelykeskuksessa. Enimmillään hakijoita rekisteröitiin Torniossa lähes 500 hakijan päivävuuhdilla. (Poliisin vuosikertomus 2015, 7–8; ks. tässä teoksessa Nykänen ym.)

Käytännössä poliisi teki turvapaikkatutkinnan (henkilöllisyyden, maahantulon ja matkareitin selvittäminen) yli 30 000 turvapaikanhakijalle ennen tehtävän siirtymistä Maahanmuuttovirastolle. Turvapaikkatutkinta siirtyi poliisilta Maahanmuuttovirastolle 1.3.2016, minkä jälkeen poliisin tehtäviin on kuulunut ulkomaalaisvalvonnan lisäksi turvapaikkahakemuksen vastaanottaminen ja turvapaikanhakijan rekisteröinti sekä maastapoistamispäätösten täytäntöönpano (Poliisin vuosikertomus 2016, 7).

Samalla turvapaikkatilanteen viestintää ohjeistettiin Poliisihallituksen taholta: poliisi tuotti Suomen lakia ja poliisia käsittelevän videon myös arabiaksi, somaliksi ja kurdiksi tekstitettynä sekä esitteen turvapaikanhakijoille Suomen poliisista ja lainsäädännöstä kahdeksalla eri kielellä. Näiden rinnalla Facebookissa ja Twitterissä järjestettiin turvapaikka-chat ajantasaisen tiedon välittämiseksi. (Poliisin vuosikertomus 2015, 38; Tietoa poliisista turvapaikanhakijoille 2017.)

Kyseinen yhteiskunnallinen tilanne nosti esiin vilkkaan julkisen keskustelun poliisin roolista ja heidän työhönsä kohdistuvista odotuksista, vaihdellen katuvalvonnasta ihmisoikeuksien turvaamiseen sekä turvapaikkaprosessin aikana syntyviin odotuksiin, toiveisiin tai mahdollisiin turhautumisiin. Esillä ovat olleet turvapaikkaprosessin ja

päätöksen odotusajan toimintamahdollisuudet sekä erilaiset riskit, joita "välitilassa" eläminen voi edesauttaa (vrt. tässä teoksessa Nykänen ym.). Huomiota on kiinnitetty muun muassa ihmiskauppaan, pimeään työvoiman käyttöön, harmaisiin asuntomarkkinoihin sekä väkivaltaisen ekstremismin uhkaan.

Vaikka turvallisuuden edistäminen liittyy nimenomaan poliisin työhön, ihmisten arjessa turvallisuutta vahvistavat ja siihen vaikuttavat useat eri tekijät. Niinpä yhteisen turvallisuuden ja yksilökohtaisen turvallisuudentunteen edistäminen ei ole yksinomaan poliisin tehtävä, vaan se edellyttää laaja-alaista yhteistyötä eri viranomaisten sekä kansalaisjärjestöjen, lähiyhteisöjen, elinkeinoelämän ja muiden toimijoiden kesken (Himberg 2017; Sisäministeriö 2017, 14). Turvapaikanhakijoiden kannalta ajateltuna arjen turvallisuuden rakentajia poliisin rinnalla ovat esimerkiksi vastaanottokeskusten ja muiden asuinyksiköiden henkilöstö sekä myönteiset kohtaamiset paikallisten asukkaiden kanssa eri järjestöjen koordinoimien vapaaehtoistoimintojen kautta. Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat on nähty erityisen haavoittuvana ryhmänä (vrt. Asquith ym. 2017), minkä vuoksi työhön heidän kanssaan on pyritty panostamaan erityisesti.

Laillisuuskasvatus on yksi osa turvapaikanhakijoiden työ- ja opintotoimintaa, johon osallistumista hakijalta edellytetään muun muassa vastaanottorahan saamiseksi. Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (746/2011, 29§) määrittelee, että opintotoimintaa on järjestettävä vastaanottokeskuksessa kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan omatoimisuuden edistämiseksi. Opintosisällöt liittyvät suomalaiseen yhteiskuntaan ja sen toimintakulttuuriin, myös esimerkiksi niinkin päivittäiseen aiheeseen kuin ruokaan ja ravitsemukseen. Materiaali on asiakkaiden käytettävissä myös nettipohjaisena versiona yhdeksällä eri kielellä. Laillisuuskasvatuksen osalta käydään läpi muun muassa suomalaisen oikeusjärjestelmän rakennetta ja toimintaa sekä sen keskeisiä periaatteita, kuten yhdenvertaisuutta (Yhdenvertaisuuslaki 2014). Samoin käsitellään sukupuolten välistä kanssakäymistä, siihen liittyviä "kulttuurikoodeja" sekä yksilön henkilökohtaista itsemääräämisoikeutta. (Tietoa elämästä Suomessa verkkomateriaali.)

Poliisi on mahdollisuuksien mukaan turvallisuusviranomaisena mukana turvapaikanhakijoiden laillisuuskasvatuksessa. Poliisin käyttämä koulutusmateriaali käsittelee muun muassa poliisin työtä ja viranomaisroolia Suomessa. Poliisin osuus konkretisoi esimerkiksi henkilökohtaisen koskemattomuuden merkitystä sekä mahdollisiin rikkeisiin liittyviä seuraamuksia. Lisäksi aineisto sisältää turvallisuuteen ja oikeusjärjestykseen liittyviä teemoja sekä turvapaikanhakijan että vastaanottavan yhteiskunnan kannalta. (Tietoa poliisista turvapaikanhakijoille 2017.)

Tämä luku pohjautuu väitöskirjatutkimukseni yhteydessä koottuun haastatteluaineistoon, joka tarkastelee paikallista, kotoutumisen edistämiseen liittyvää monialaista yhteistyötä poliisin työn näkökulmasta (Vanhanen 2018). Monialaisuus korostaa erityyppisten toimijoiden osallistumista yhteistyöhön, jolloin viranomaisten rinnalla mukana on yhdistys- ja järjestökentän, eri kieli- ja kulttuuritaustaisten ryhmien tai

uskonnollisten yhteisöjen sekä yksityisen sektorin edustajia (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010, 31–32§). Tutkimus kohdistuu jo maassa asuvien henkilöiden kanssa tehtävään kotouttavaan työhön, ei varsinaisesti turvapaikanhakuvaiheeseen, mutta tutkimusajankohdan vuoksi haastatteluaineistossa sivutaan myös tätä aihetta (kotoutumiseen liittyvästä keskustelusta ks. tässä teoksessa Pappi; Heikkilä & Lyytinen). Kokonaisuudessaan tutkimuksen primaariaineisto koostuu poliisien yksilö- ja fokusryhmähaastatteluista. Puolistrukturoidut poliisien yksilöhaastattelut (N=15) on koottu Suomessa viideltä eri poliisilaitokselta eri puolilta maata sekä yhdestä erityisyksiköstä marraskuun 2015 ja elokuun 2017 välisenä aikana. Haastateltavat poliisit työskentelevät eri työtehtävissä ja valikoituivat mukaan sillä perusteella, että heillä on omakohtaista kokemusta paikallisesta, eri toimijoiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Sattumalta tutkimusaineiston keruu käynnistyi samana ajankohtana, jolloin Suomeen hakeutui poikkeuksellisen suuri määrä turvapaikanhakijoita. Vaikka keskeinen aihe haastatteluissa oli kotoutumisen edistämiseen liittyvä yhteistyö, niissä tuotiin esiin myös kokemuksia vastaanottokeskusten ja muiden asuinyksiköiden kanssa tehdystä yhteistyöstä, turvapaikanhakijoille pidetyistä luento- ja tiedotustilaisuuksista ja muista arkisista kohtaamisista heidän kanssaan.

Hyödynnän haastatteluaineistoa valikoidusti sen perusteella, mainitaanko turvapaikanhakijoiden laillisuuskasvatukseen liittyviä kuvauksia haastattelussa. Olen valinnut mukaan vain ne vuosina 2015 ja 2016 tehdyt yksilöhaastattelut (N=7), joissa aihe tulee esille vuosina. Haastateltavien anonymiteetin säilyttämiseksi tunnistettavuudet sekä henkilö- että paikkakuntatasolla on poistettu. Haastattelulainauksissa käytän työnkuvaan pohjautuvaa erittelyä (esim. kenttäpartio, ulkomaalaispoliisi). Vaikka valitsemani erittely osin niputtaa yhteen erityyppisissä työtehtävissä toimivia haastateltavia, se antaa lukijalle käsityksen siitä, onko kyse liikkuvasta, kentällä tapahtuvasta työstä vai enemmän toimistoaikana ja -paikkana toteutuvasta poliisin työstä.

Analysoin aineistoa sen pohjalta, miten laillisuuskasvatus toteutuu ja millä tavoin sen merkitys nähdään poliisin työssä. Poliisin kannalta yhteiskunta- ja laillisuustietoon liittyy erityinen ammatillinen osaaminen sen suhteen, mikä on hyväksyttävää ja lainmukaista, ja mikä puolestaan rangaistavaa suomalaisen lainsäädännön mukaan. Yhdensuuntaisen tiedottamisen rinnalla poliisi näkee tärkeänä kanssakäymisen sekä turvapaikanhakijoiden että heidän kanssaan työskentelevän henkilöstön kanssa. Analyysi kuvailee poliisin roolia osana turvapaikkaprosessia tietystä näkökulmasta tuoden esiin kasvokkaista poliisityötä yleistason ohjeistusten ja käytännön työssä ratkaistavien tilanteiden ristipaineessa. (Lipsky 1980; vrt. myös Hagelund 2009; Nordberg & Wrede 2015.)

Ennen empiirisen osuuden käsittelyä taustoitan aihetta teoreettisesti paikallisen, yhteisölähtöisen poliisityön näkökulmasta, sekä tarkastelen tähän liittyvää arjen turvallisuuden käsitettä (engl. *everyday security*, Crawford & Hutchinson 2016). Laillisuuskasvatuksen voi ajatella olevan osa sekä yksilön että yhteiskunnan turvallisuuden vahvistamista. Siksi on kiinnostavaa tarkastella, onko laillisuuskasvatuksessa poliisityön kannalta kyse kansallisen turvallisuuden edistamisestä ja pakolaisuuden

”turvallistamisesta” (engl. *securitization of forced migration*; mm. Hammerstad 2014), vai myös siitä, että poliisit omassa työssään pohtivat turvapaikanhakijoiden hyvinvointia sekä sitä, miten heidän arkensa olisi mahdollisimman turvallista (vrt. Tiilikainen 2016).

9.2. Yhteisölähtöinen poliisityö arjen turvallisuuden rakentajana

Yhteisölähtöisessä poliisityössä turvallisuutta rakennetaan sen pohjalta, mitkä kysymykset tai huolenaiheet nousevat esiin kyseisen yhteisön kokemuksesta. Ennalta määritellyn aiheen tai ongelman sijaan yhteisölähtöistä poliisityötä luonnehtii vastavuoroinen dialoginen työote. Se puolestaan edellyttää keskustelevaa poliisikulttuuria sekä johdon että kenttätason tekijöiltä. Työote vaatii aikaa ja tiettyä joustavuutta, jotta eri osapuolten ymmärrys tilannekuvasta sekä yhteistyön tavoitteista selkiytyy. (ks. Björk 2012; myös Björk 2006, 60; Innes 2007; Virta 2012; Huotari & Puttonen 2012; O’Neill & McCarthy 2014.)

Kyse on proaktiivisesta eli ennaltaehkäisevästä toiminnasta, jota toteutetaan tiiviissä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Yhteisölähtöistä poliisityötä tehdään paikallisesti myös esimerkiksi eri kieli- ja kulttuuritaustaisten yhdistysten tai uskonnollisten yhteisöjen kanssa. Keskeistä tällöin on yleistämisen ja stigmatisointisoinnin välttäminen, mikä edellyttää poliisilta yhteisöjen ja näiden edustajien kohtaamista ilman valmiita ennakoasenteita tai toiseuttavia käsityksiä. (Jukarainen & Taponen 2017; Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014–2018.) Dialoginen lähestymistapa voidaan nähdä tietoisena ”vastapoolina” poliisityöhön liitetyn kulttuuristamisen, toiseuttamisen tai rodullistamisen suhteen, jotka pohjautuvat valmiisiin oletuksiin eri vähemmistöistä tai kulttuuritaustaisista henkilöistä (Keskinen 2011; Uhnoo 2013; Delsol & Shiner 2015; Keskinen ym. 2018). Lisäksi niin kutsuttuun universaalien kohtelun paradoksiin (Keskinen 2012) liittyen on tuotu esiin näkemys siitä, että pyrkiessään kohtelemaan kaikkia tasaveroisesti poliisi ei välttämättä ole tunnistanut työkäytäntöjä, joita vähemmistöt kokevat ongelmallisiksi (ks. myös Saari 2009).

Yhteisölähtöisen poliisityön pyrkimyksenä on vahvistaa eri kieli- ja kulttuuritaustaisten ihmisten luottamusta paitsi poliisin myös yleensä eri viranomaistahojen yhdenvertaisuuteen ja objektiivisuuteen pyrkivää työskentelyä kohtaan (Vanhanen 2018; ks. myös Turtiainen 2012). Tämä voidaan nähdä arjen kansalaisuuden rakentamisena (Vuori 2015), jolla pyritään edistämään toimijuutta ja ihmisten kuuluvuuden kokemuksia eri tilanteissa. Luottamuksen rakentamisen kannalta haastavaa on se, että poliisin työssä luottamus näyttäytyy tietyllä tavoin vastakuvana, eli institutionaalisoituneen epäluottamuksen ja skeptisyyden muotona suhteessa kansalaisiin. Eli samanaikaisesti, kun poliisi pyrkii rakentamaan luottamusta eri väestöryhmien kanssa,

poliisin yhteiskunnallinen rooli on valvoa, kontrolloida ja seurata ihmisten toimintaa (Björk 2012, 109–110).

Kansainvälisesti vertailtuna Suomessa koetaan vahvaa luottamusta poliisia kohtaan. Vahvan luottamuksen on katsottu perustuvan toimivan yhteiskuntarakenteen ja ennakoitavuuden pohjalle (Kääriäinen 2008). Sen sijaan luottamus poliisiin ja etnisten vähemmistöjen välillä on haastava (Saari 2009; Kääriäinen & Niemi 2014; Keskinen ym. 2018). Tämän vuoksi poliisi on pyrkinyt rakentamaan luottamusta suhteessa eri vähemmistöihin sekä myös maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin, joilla oman kokemuksensa pohjalta on kielteisiä tai jopa pelokkaita asenteita poliisia tai yleisesti viranomaisia kohtaan (Tanner 2008).

Käytännössä poliisin työ edellyttää nopeasti muuttuvien tilanteiden lukutaitoa. Työssä kohdataan erilaisia valintatilanteita, joissa ei välttämättä ole selkeää tietoa siitä, millä tavoin nämä tilanteet tulisi ratkaista. Yleistason ohjeistusten sekä tilannekohtaisten arvioiden yhdistäminen lataa työhön eettis–moraalisen jännitteen, joka edellyttää joustavuutta ja ammatillista arviointikykyä (Lipsky 1980; vrt. Hagelund 2009). Työnkuvan kaksinaisuus kuvastuu myös turvapaikanhakijoiden kanssa tehtävässä työssä: toisaalta poliisi toteuttaa valtiollista turvallisuuspolitiikkaa, kuten ulkomaalaisvalvontaa asianmukaisten maassaolo- ja matkustusasiakirjojen osalta. Toisaalta poliisi pyrkii vahvistamaan ihmisten turvallisuutta ja luomaan vastavuoroisia, kasvokkaisia kontakteja sekä tällä tavoin vahvistamaan turvapaikanhakijoiden luottamusta poliisia kohtaan Suomessa.

Vastaanottokeskusten ja turvapaikanhakijoiden näkemyksiä koonneen tutkimuksen mukaan (Koistinen 2017) vuorovaikutus poliisiin kanssa on koettu tärkeänä. Vastaanottokeskusten johtajat korostivat tiedonvaihdon merkitystä, josta esimerkkinä mainittiin poliisiin päivittäminen vastaanottokeskuksen henkilömäärätilanteesta, ennakointi ja säännöllinen yhteydenpito. Lisäksi samassa yhteydessä tuotiin esiin poliisin tiedotus, tapaamiset ja käynnit sekä poliisin informaatiotilaisuudet ja luennot vastaanottokeskuksissa. Lähi- tai vastuupoliisi koettiin hyvänä asiana, jotta tiedetään, keneen voi ottaa yhteyttä ja saadaan aikaan henkilökohtainen yhteys. Joissakin vastaanottokeskuksissa yhteyspoliisi kävi säännöllisesti ja toisissa oli ollut viikoittaisia tai kuukausittaisia tapaamisia. Yksittäisenä mainintana nousi esiin, että jotkut poliisit ovat olleet asenteellisia paikkakunnilla, jossa ei aiemmin ole ollut vastaanottokeskusta (Koistinen 2017, 54; vastaanottokeskuksista ks. tässä teoksessa Nykänen ym.; Pöyhönen, Kokkonen & Tarnanen).

Kysymys pakolaisuuden ”turvallistamisesta” ja pakolaisuuden näkeminen kansallisen turvallisuuden uhkana on suhteellisen nuori ilmiö (Hammerstad 2014, 265). Perinteinen käsitys turvallisuudesta liittyy yhteiskunnan vakauteen ja ulkoisten uhkien tai merkittävien muutosten ennakointiin. Tämä kansallisvaltiokeskeinen turvallisuusajattelu (engl. *national security*) korostaa valtiollista autonomiaa ja suvereenisuutta sekä oikeutta rajavalvontaan. Valtiolähtöisen turvallisuusajattelun rinnalla inhimillisen turvallisuuden käsite (engl. *human security*) painottaa turvallisuutta ja turvallisuus-

dentunnetta yksilöiden ja lähiyhteisöjen näkökulmasta (esim. Vietti & Schibner 2013). Kritiikkiä inhimillisen turvallisuuden käsitettä kohtaan on esitetty sen laajuuden sekä siitä johtuvan epämääräisyyden perusteella. On katsottu, että käsite ei lopulta kerro turvallisuudesta vaan yleisesti ihmisten hyvinvointiin liittyvistä kysymyksistä (katsaus käsitteen kritiikkiin, Inglehart & Norris 2012).

Lisäksi turvallisuustutkimuksessa tuodaan esiin käsite arjen turvallisuudesta (engl. *everyday security*). Se nähdään aktiivisena, yksilöiden tai eri ryhmien arkielämässä toteutuvana toimintana. Käsite tarkastelee sitä, millä tavoin ihmiset itse rakentavat ja hallitsevat omaa turvallisuuttaan. Käsitteellä on haluttu korostaa kokempohjaista tартtumapintaa "elettyyn turvallisuuteen" vastapainona muodolliseen, hallinnolliseen turvallisuuskäsitykseen sekä laajentaa turvallisuuteen liittyvän tutkimuksen kysymyksenasettelua ja analyysia. Keskeisinä ulottuvuuksina arjen turvallisuudessa nähdään ajan ja ajallisuuden, tilan ja sen eri tasojen sekä vaikutuksen ja tunteen merkityksiä. (Crawford & Hutchinson 2016.)

Arkielämän tasolla koetun turvallisuuden merkitys liittyy mittakaavakysymykseen. Erilaiset uhat eivät välttämättä ole laajamittaisia katastrofeja vaan yksilöiden tai ryhmien kohdalla merkittäväällä tavalla vaikuttavia kokemuksia, kuten perheissä tai lähiyhteisöissä koettu turvallisuus tai toisaalta tämän puute, pelko tai uhka. Näin ollen kokemus turvallisuudesta ei ole kaikille sama, vaan se miten turvallisuus koetaan tunnetasolla tai miten se näyttäytyy jonkun mielessä, on erilaista eri henkilöiden tai ryhmien välillä. Myös ajallisen ulottuvuuden huomioiminen on keskeistä, sillä turvallisuudentunne koetaan toisaalta tässä hetkessä, toisaalta siihen liittyy oletus tulevasta ilman pelkoa tai uhkaa. Yhtä lailla paikan tai tilan merkitys on relevantti nykyisin myös suhteessa virtuaalisiin tiloihin tai verkostoihin, jotka osaltaan muokkaavat kokemusta paikasta ja paikallisuudesta. Ajan ja paikan lisäksi tunteiden merkitys on keskeinen. Tunneskaala levollisuudesta pelkoon tai tyytyväisyydestä pettymykseen vaikuttaa merkittävästi siihen, miten arjen turvallisuus koetaan yksilöiden tai ryhmien elämässä. (Crawford & Hutchinson 2016.)

Mitä sitten arjen turvallisuus tarkoittaa turvapaikanhakijan kannalta, ja miten esimerkiksi poliisi yhdessä muiden toimijoiden kanssa voi vahvistaa sitä? Yksi arjen turvallisuuden kiinnekehta aikaan, tilaan ja myös tunneulottuvuuteen on tieto siitä mitä voi ja pitää tehdä kussakin tilanteessa. Turvapaikanhakijoiden arjen turvallisuutta pyritään vahvistamaan tarjoamalla heille ajantasaista tietoa turvapaikkapäätöksen käsittelyprosessista, eli hallinnan rakenteesta (miten turvapaikkahakemus tehdään ja käsitellään, millä tavoin asia etenee), sekä myös omista toimintamahdollisuuksista käsittelyvaiheen aikana (turvapaikkaprosessista ks. tässä teoksessa Puumala, Ristimäki & Ylikomi). Tällöin korostuu arjen sujuvuus, eli esimerkiksi asuminen, mahdollisuus kieliopintoihin ja työntekoon sekä lasten ja nuorten koulunkäyntimahdollisuus. Poliisityön kannalta kyse on laillisuuskasvatuksesta, tiedottamisesta, mutta myös arkisesta kanssakäymisestä sekä tilannekohtaisesta ohjeistamisesta turvapaikkaprosessin eri vaiheissa. Päätöksen odottaminen ja epä tietoisuus tuodaan yleensä esiin mentaalisesti

raskaana kokemuksena (ks. tässä teoksessa Nykänen ym.). Mutta kyseinen aikajänne voidaan kokea myös aktiivisena ja tavoitteellisena vaiheena, jossa arki muotoutuu ja elämäntilanne otetaan haltuun uudella tavalla, mikäli ihmisten osallisuutta tuetaan ja siihen tarjotaan erilaisia mahdollisuuksia (Rotter 2016).

9.3. Kohtaamisia ja keskusteluja – laillisuuskasvatusta käytännössä

Seuraavassa kuvailen laillisuuskasvatuksen toteutusta poliisin näkökulmasta. Tarkastelen haastatteluaineistoa sen pohjalta, millä tavoin ja missä tilanteissa laillisuuskasvatusta toteutuu. Lisäksi pohdin sitä, miten laillisuuskasvatuksen merkitys nähdään poliisin työtä kuvaavissa esimerkeissä.

Poliisi pitää laillisuuskasvatusluentoja vastaanottokeskuksissa ja muissa asuinyksiköissä osana turvapaikanhakijoille suunnattua opintotoimintaa. Niissä käsitellään muun muassa poliisin työtä ja viranomaisroolia Suomessa, henkilökohtaisen koskemattomuuden merkitystä, yksilön vastuuta tekemisistään sekä mahdollisiin rikkeisiin liittyviä seuraamuksia. Tiedonjakamisen rinnalla luentojen tavoitteena korostuu luottamuksen rakentaminen poliisia kohtaan (vrt. Tanner 2008). Alla olevassa lainauksessa luottamuksen rakentamista kuvaillaan hyvin konkreettisesti. Siinä haastateltava poliisi erikseen mainitsee, milloin ja minkä vuoksi laillisuuskasvatusluennolla on tarkoituksemukaista käyttää poliisin virkapukua ja milloin ei:

Ne on näitä niin sanottuja laillisuusinfoja, siis kuinka olet ja kuinka elät tässä yhteiskunnassa. Ne on annettu siltä pohjalta, että me [ulkomaalaispoliisin edustajat] ollaan mukana, ja sitte myöskin meillä on virkapukuinen poliisi pitämässä varsinaisen laillisuusosion. Ihan sen vuoksi, että virkapuvulla on arvo sinänsä, ja me ei koskaan tehdä töitä virkapuvussa. Selitys siinä on, että meidän asiakkaiden käsitys poliisista tulee Irakista, Afganistanista, Somaliasta ja muista Afrikan maista. Sen vuoksi turvapaikka-asian käsittelevä virkapuvussa ei ole se paras idea, jos halutaan saada asiakkaan luottamus. Mutta sitte taas jos puhutaan laillisuuskasvatuksesta, poliisista Suomessa ja niin edelleen, niin virkapuvulla on niin paljon merkitystä, että me ei tehdä sitä siviilivaatteissa. Mutta me mennään mukaan, sillä meillä on tietämys asiakkaiden prosesseista, ja pystytään vastaamaan siihen ulkomaalaisprosesseihin lupaan, käännyttyksiin, mihin tahansa siihen liittyviin kysymyksiin. (ulkomaalaispoliisi, 6.4.2016.)

Lainaus kertoo tiivistetysti myös poliisityöstä ja sen eri merkityksistä suhteessa turvapaikanhakijoihin. Laillisuusosiossa poliisi ohjeistaa ja neuvoo tulijoita, mutta myös erottaa selkeästi turvapaikkaprosessiin liittyvät kysymykset omaksi aiheekseen. Tä-

män voi ajatella liittyvän arjen turvallisuuden edistämiseen sikäli, että poliisi haluaa vahvistaa turvapaikanhakijoiden tietoa sekä ympäröivästä yhteiskunnasta että myös heidän henkilökohtaisesta tilanteestaan. Laillisuuskasvatukseen linkittyvät näin ollen sekä kysymys yleisestä turvallisuudesta että myös yksilön omakohtainen turvallisuudentunne ja sen vahvistaminen. Samalla poliisin tehtävä on valvoa ulkomaalaisten oleskelua Suomessa. Tätä eri tehtävien välistä eroa lainauksessa kuvaillaan pukeutumisen ja ulkoisten symbolien kautta, kun haastateltava korostaa virkapuvun merkitystä laillisuusosioon liittyvien kysymysten yhteydessä. Sen sijaan ulkomaalaispoliisi, joka kertoo turvapaikkaprosessista, oleskeluluvan myöntämisestä tai kieltämisestä sekä päätöstä seuraavista vaiheista, erottaa oman roolinsa selkeästi myös pukeutumiskoodin perusteella.

Kiinnostavaa on se, kuinka myös ulkomaalaispoliisilta tullaan kysymään neuvoja erilaisissa tilanteissa, siis myös muuhunkin kuin meneillään olevaan turvapaikanhaakuun liittyen. Alla olevassa lainauksessa haastateltava pohtii millä tavoin hänen oma työnsä on kotouttavaa työtä, ja toteaa kuinka häntä tai hänen kollegoitaan tullaan tapaamaan eri kysymysten kanssa. Pohdinta tuli esiin, koska tutkimushaastattelussa käsiteltiin kotoutumisen edistämiseen liittyvää yhteistyötä sekä poliisin ajatuksia kotouttavasta työstä (ks. Vanhanen 2018).

On se sitäkin sitä kotouttavaa työtä. Koska moni näistä kysyy neuvoa meiltä ja ne saa tietysti. Kaikki nää kun puhutaan turvapaikanhakijoista ku tuli viime syksynä meille, niin ensimmäinen henkilö jonka ne kohtas Suomessa oli joku meistä. Ja heti syntyi semmonen luottamus, tai tämmönen tuttavuus, voidaan puhua siitä. Ja sit oli meidän kuulustelut ja kaikki, koko se prosessi ennen ku se siirtyi Migrille [Maahanmuuttovirastolle]. Ja moni näistä ni vielä käy täällä, vähän kysymässä neuvoja, ilmoittamassa jotain. Ni meille tulee, kysyy sitte meiltä jotain. Tai tulee ilmoittamaan jostain ihan mistä tahansa asiasta, jos on jotain ongelmia jonkun toisen turvapaikanhakijan kanssa, ni ne haluaa olla meihin yhteydessä sitten ku on syntyny tää suhde, tai muutenki näin. Sen mä oon huomannu. (ulkomaalaispoliisi, 27.9.2016.)

Poliisi on ollut turvapaikanhakijoille ensimmäinen viranomainen, jolta he ovat saaneet ohjeita ja opastusta maahantulovaiheessa. Haastateltavan poliisin mukaan tämä on ollut ilmeisen myönteinen kokemus, jos heiltä tullaan myöhemminkin kysymään neuvoa erilaisista asioista. Kiinnostavaa on myös se, että vaikka kyse on turvapaikanhakijoista, poliisi näkee tapaamiset luonteeltaan kotouttavana työnä, eli viranomaisen antamana opastuksena, ohjeina ja neuvoina kyseisessä tilanteessa. Virallisesti kotouttavan työn katsotaan alkavan vasta siinä vaiheessa, kun henkilöllä on myönteinen oleskelulupa ja hän voi muuttaa kunnan asukkaaksi, jolloin hänellä on samalla oikeus sekä tiettyihin kotoutumista edistäviin että myös muihin palveluihin kuntalaisena (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010; ks. tässä teoksessa myös Pappi; Heikkilä & Lyytinen). Vaikuttaa siltä, että laillisuuskasvatukseen liittyvää työtä tehdään asiakkaan tarpeiden, ei ainoastaan

poliisityötä määrittävien ohjeistusten pohjalta. Aineiston perusteella suhtautumisessa asiakkaisiin korostuvat inhimillisuus ja tilannekohtainen joustavuus poliisityötä raa-
mittavien säännösten ja ohjeistusten rinnalla (Lipsky 1980; Björk 2006, 2012).

Aineistossa tulee esiin ilman huoltajaa alaikäisinä maahan tulleiden turvapai-
kanhakijoiden kanssa tehtävä työ. Alla olevassa lainauksessa haastateltava kertoo
esimerkin laillisuuskasvatukseen liittyvästä tilanteesta, jossa hän käsitteli tuolloin
ajankohtaisesti julkisuudessa esillä ollutta aihetta, eli mitä tarkoittaa yksilön henki-
lökohtainen itsemääräämisoikeus ja se, että Suomessa jokainen henkilö itse päättää
kuka häneen koskee:

*Käyn alle 18-vuotiaille pitämässä poliisiluennon, kerron mitä poliisi on, mitä se tar-
koittaa, mitä se Suomessa tarkoittaa. Ja mitä tarkoittaa yksilöön kohdistuva vapaus.
Että jokainen suomalainen nainen päättää itse kuka häneen koskee. Se on täysin yksse-
litteinen. Mulla on usein siinä tulkki apuna, tai jos saa naiskollegan mukaan on paras
vaihtoehto. Ja kun on naispuoleinen kollega mukana, mää saatan ottaa hänet kainaloon
ja kertoa, että tehdään näin, vain sen vuoksi, että me ollaan työkaveri ja hän hyväksyy
sen, eikä tässä oo mitään seksiin liittyvää. Mutta jos sinä teet näin, olet jo ylittänyt sen
rajan, mitä ei pidä ylittää. Nyt kun isot Kölnin ja Helsingin jutut on tapetilla, panostus
on lisääntynyt, näissä alle 18-vuotiaisen paikoissa, niissä on henkilökunta mukana ja
puhunu niistä, jo ennenki sitä, eikä mitään [ongelmia] ole ollut. (kenttäpartio, 14.1.2016.)*

Poliisi kertoo luennon yhteydessä paitsi omasta työstään myös yksilön vastuusta
ja oikeuksista. Kyseinen tilanne kuvastaa poliisityötä nuorten moraalijärjestyksen
tuottajana ja oikeustajun kasvattajana. (Niemi 2008; Bruselius-Jensen & Pless 2017.)
Tapaamisen yhteydessä oli tullut esiin nuorten turvapaikanhakijoiden kokema pelko
ja varovaisuus liikkua julkisilla paikoilla sen vuoksi, että he olivat kuulleet ihmisten
vihamielisyydestä ja ennakkoluuloista tulijoita kohtaan. Näin ollen poliisiluennon
yhteydessä käyty keskustelu liittyy paitsi nuorten omaan käytökseen myös heidän
kohtaamiinsa tilanteisiin asuinyksikön ulkopuolella.

Vastaanottokeskusten ja muiden asuinyksikköjen lisäksi poliisi käy pitämässä
laillisuuskasvatusluentoja myös esimerkiksi eri järjestöjen tai muiden tahojen järjes-
tämässä tilaisuuksissa. Näissä tilaisuuksissa mukana voi olla sekä turvapaikanhakijoi-
ta että muita maahanmuuttajataustaisia kuulijoita, kuten alla olevassa lainauksessa
kuvaillaan:

*Se oli tää International Evening ... heillähän on, niinku tiedämme, ne on vähän eri mieltä
poliisista, siellä mistä ne tulee sitte. Vähän eri käsitys miten eri viranomaiset toimii ja,
ihan perusjuttuja, että mitä seuraa jos syllistyy näpistykseen, kävelee päin punasta,
ihan perusjuttuja. Mä huomasin, että siellä on porukkaa no Afganistanista, Irakista,
pakistanilaisia; Bangladesh, venäläisiä oli siellä jonkun verran. [ja he] sai kysyä. Ja
syntyi kyllä keskustelua, oikein, piti sitte ilmoittaa, että nyt aika on loppumassa ettei*

voida keskustella enää. Miehet tuli lopussa vielä keskustelemaan, naiset istu hiljaa.
(ulkomaalaispoliisi, 27.9.2016.)

Myös luento- tai tiedotustyyppisessä tilaisuudessa tuodaan esiin vuorovaikutteisuus: poliisi toteaa kertovansa "ihan perusjuttuja", kuten laillisuuskasvatukseen sisältyviä asioita ja mahdollisia rikosseuraamuksia eri tilanteiden kannalta, sekä vastavansa yleisön esittämiin kysymyksiin. Samalla tilaisuuden osallistujilla on mahdollisuus keskustella asioista, jotka ovat heille itselleen epäselviä tai joista he haluaisivat saada tarkempaa tietoa juuri poliisilta.

Kuten jo luvun alussa toin esiin, turvapaikanhakijoiden tavanomaista korkeampi lukumäärä syksyllä 2015 vaikutti suoraan poliisin työhön sekä valtakunnallisesti että paikallistasolla. Samalla kun tilanne sitoi resursseja turvapaikkahakemusten vastaanottoon, se myös lisäsi yhteistyötarvetta vastaanottokeskusten henkilöstön ja näissä asuvien turvapaikanhakijoiden kanssa. Yhteydenpitoa pyrittiin tekemään säännöllisesti osana muuta poliisityötä, kuten alla olevassa lainauksessa kuvaillaan:

Ei oo resurssia, tavallaan tullu tänne, et lisäresurssit on mennu sinne Tornioon [järjestelykeskukseen]. Mutta kyllä me on käyty ihan kaikki nää hätämajoituspisteet mitä täällä on, meidän ryhmän poliisit. Me ollaan jalkauduttu, esimerkiksi viime viikolla me käytiin, kyseltiin tuossa [majoituspaikassa], juteltiin että okei, miten nyt menee? Kaks-kolme viikkoa sitte viimeks, et miten teillä menee? Samat tyypit käy samoissa paikoissa ja tulee tutuksi. Ja ei siellä tolleen oo mitään. Et viimeks [kollega] istu siellä lattialla teekuppi kädessä. Et ihan jutellaan. (kenttäpartio, 23.11.2015.)

Esimerkissä tulee esiin, että poliisi on tehnyt vierailukäyntejä ja jalkautuvaa työtä säännöllisesti eri majoituskohteisiin. Vierailujen ja toisinaan varsin mutkattomien tapaamisten tavoitteena on kysyä kuulumisia, rakentaa arkista luottamusta sekä edistää yhteydenpitoa poliisin ja turvapaikanhakijoiden välillä. Vierailujen yhteydessä poliisi tekee huomioita vallitsevasta ilmapiiristä sekä saa tietoa mahdollisista ongelmista joko yksittäisen asukkaan kohdalla tai eri asukkaiden kesken:

Niinku nytki me mennään käymään tuolla näissä hätämajoituspaikoissa, minne näitä pakolaisia tulee. Sinne meidän pitää mennä sillä asenteella, että ne alkais niinku luottamaan poliisiin et hei, me ollaan tällasii. Me ollaan tavallisii ihmisiä ja me tultiin kysymään miten te voitte? Eikä kontrolloimaan, mitä ne luulee, että me käydään siellä ja tullaan kontrolloimaan ja kattomaan mitä pahaa tääl tehdään, vaan kyl se tarkoitus on se että me mennään näyttämään että me ollaan ihan tavallisia ihmisiä, ja tekemään semmosta luottamusta sen suhteen että okei, että jos joku on semmonen oirehtiva ihminen, ni ne uskaltais kertoa sen, koska ei me sitä tietoa sieltä saada, ennen ku ne kertoo siitä. Sieltähän se pitää kuulla, ja luottamuksen kautta se yhteisö voi antaa sen tiedon sitte niinku viranomaisille. Tai silleen, että he on vähän huolissaan tästä, että se on

tuolla huoneessaan vaan nyt. Esimerkiks joku vaan sitte vaan rukoilee päivät pitkät et vähän miettii jotain. Eihän me tiedetä, jos sitä tietoa ei tuu sieltä yhteisöltä, joka luottaa suomalaiseen poliisiin. Tässä on niinku semmosta kulmakivee siihen, että meidän pitää niinku olla tekemisissä näitten nykyistenkin pakolaisten kanssa. Jotka hakee, jotka tulee tänne. (kenttäpartio, 23.11.2015)

Poliisin kannalta on tärkeää, että mahdollisissa ongelma- tai kiistatilanteissa poliisia ei pelätä, vaan heihin uskalletaan tukeutua tarvittaessa. Tällaista yhteyttä ei synny ilman säännöllistä yhteydenpitoa ja kanssakäymistä. Luottamuksen ja sen myötä arjen turvallisuuden rakentaminen vaativat aikaa, jotta poliisille voidaan kertoa huolista tai huomioista senhetkisestä, vaikkakin tilapäisesti muodostuneessa yhteisöstä (vrt. Turtiainen 2012; Crawford & Hutchinson 2016). Perustellessaan keskustelemaa työtappaa ja kohtaamista ”tavallisina ihmisinä” tilanteesta kertova poliisi on samalla tietoinen siitä, kuinka luottamus poliisia kohtaan voi olla heikkoa turvapaikanhakijan aikaisempien kokemusten vuoksi.

Asukkaiden lisäksi tärkeää on tavata asuinyksiköiden henkilökuntaa sekä kuulla heidän näkemyksiään ja tunnelmiaan vallitsevasta tilanteesta. Tämän avulla poliisi pystyy seuraamaan muutoksia asukkaiden lukumäärän sekä heidän eri taustojensa suhteen, jotta myös poliisilla on ajantasainen tieto omassa työssään:

Et kun mä käyn [paikallisissa vastaanottoyksiköissä], juttelen sekä henkilökunnan että asukkaiden kanssa niin siihen menee aikaa, vähintään 2–3 tuntia, ja mä juttelen aina sekä työntekijöiden että asukkaiden kanssa. Raportoin tähän meidän taloon niistä käynneistä, mitä siellä on ja millaista porukkaa, täällä on vaihtunu ja silleen. (kenttäpartio, 14.1.2016.)

Kanssakäymisen rinnalla tapaamisissa nousee esiin poliisityön ammatillinen rooli: poliisi haluaa tietää asuinyksikön kuulumisista sekä asukkaiden että henkilöstön kannalta, mutta myös saadaakseen turvallisuusviranomaisena kokonaiskuvan oman toiminta-alueensa tilanteesta ja tähän liittyvistä muutoksista. Poliisin laillisuuskasvatus toteutuu sekä keskustellen että vastaanottokeskuksen tilannetta poliisityön näkökulmasta seuraten.

Vierailuihin nuorten asuinyksiköihin on panostettu erityisesti. Tosin joskus vierailukäyntiin ja tutustumiseen liittyvät kohtaamiset ovat olleet aluksi jopa dramaattisia, kun tulijalla on ollut aiemman kokemuksensa pohjalta epäilevän pelokas asenne poliisia kohtaan:

Käytiin tutustumassa heidän tiloihin ja samalla käytiin joka ikisen huoneen ovella, siinä juteltiin terve, moi, mitä kuuluu? Ihan tälle vaan. Ni siellä tuli semmonen tilanne vastaan, että se oli muistaakseni somalilyttö, meni sängyn alle piiloon samantien, ja ajattelin että onpa mielenkiintoinen tilanne, ei me mennä sinne huoneeseen tietenkään,

kun hän oli niin kauhuissaan. No siinä oli kaks henkilöä, toinen tyttö, joka uskalsi tulla, sekin pelkäs. Siinä näki, että se pelkäs aivan tosissaan, ja siinä sitte kun oli jo muodostanu luottamuksellisen suhteen siihen paikalliseen hoitajaan tai ohjaajaan, tää ohjaaja kertoi että tää ei oo mitään pahaa, he tuli vaan tervehtimään teitä. Sai pitkät pätkät kertoo, että ei oo mitään ongelmaa ja näin, ni sitte se toinen somalityttö, se vähän rohkeempi, sai puhuttua sen toisen sieltä sängyn alta pois. (kenttäpartio, 25.8.2016.)

Poliisi käytti vierailuun joustavasti aikaa, jotta hämmentävä tilanne saatiin ratkeamaan. Esimerkkitalanteesta kertonut poliisi pohtii samalla sitä, kuinka pienistä asioista sekä mielikuvan muuttuminen poliisia kohtaan että myös nuoren kotoutuminen uuteen ympäristöön lähtevät liikkeelle. Verrattuna siihen, millaisia kokemuksia esimerkiksi mainituilla nuorilla tytöillä on ollut omasta lähtömaastaan poliisin mahdollisesti mielivaltaisesta tai jopa väkivaltaisesta käytöksestä, rauhallinen tapaaminen ja keskustelu suomalaisen poliisin kanssa – ohjaajan ollessa paikalla – antaa heille poliisin mielestä tärkeän kokemuksen poliisin työstä sekä poliisin suhtautumisesta heihin.

Yksin alaikäisinä tulleiden turvapaikanhakijoiden ja heidän asuinyksiköidensä kanssa pyritään työskentelemään mahdollisimman tiiviisti, jotta voidaan ehkäistä nuorten rikkeet sekä toisaalta tukea ja valvoa heidän toimiaan yhteistyössä asuinyksiköstä vastaavan henkilöstön kanssa. Tätä perustellaan myös sillä, että yksintulleet nuoret todennäköisesti tulevat saamaan myönteisen oleskelulupapäätöksen, minkä vuoksi heidän kohdallaan kotoutumisen edistämiseen halutaan panostaa jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Yhtä lailla kuin kentällä työskentelevät poliisit, myös ulkomaalaispoliisit kertovat yhteistyöstä turvapaikanhakijoiden asuinyksiköiden henkilöstön ja sosiaalityön kanssa. Yhteistyö koetaan tärkeänä asukkaiden tilanteen tuntemisen kannalta yleisesti, mutta erityisesti silloin, kun asiakkaalle annetaan tiedoksi häneen oleskeluunsa liittyvä päätös. Asiakkaan tilanteen ja tähän liittyvien tietojen tunteminen on tärkeää, jotta poliisi osaa valmistautua mentaalisesti tapaamiseen ja kyseisen henkilön kohtaamiseen. Kuten yksi haastateltava toteaa: ”Tässä työssä on psykologiaa. Ilman muuta koetaan ihmisen arvostavasti, silleen että kyse on molemminpuolisesta kunnioituksesta. Se on niin kuin kanssaihminenä kohtaamista, vaikka tässä teen omaa työtä poliisina.” (ulkomaalaispoliisi, 29.9.2016.)

9.4. Ongelmatilanteita ja ristiriitoja

Laillisuuskasvatus kuvastuu aineistossa poliisin työn kannalta mahdollisuutena rakentaa luottamusta ja kanssakäymistä turvapaikanhakijoiden kanssa. Samalla nousee esiin epäily toiminnan vaikuttavuudesta suhteessa ihmisten erilaiseen arvomaailmaan ja oikeuskäsitykseen. Ongelmallisina mutta toisaalta myös poliisin ammatillista osaa-

mista haastavina tilanteina mainitaan turvapaikanhakijoiden keskinäiset ristiriidat sekä erilaiset tavat ratkoa asuinyksikön ulkopuolella kohdattuja haastavia tilanteita. Lisäksi naisten asemaan liittyvät tulkinnat herättävät pohtimaan oman osaamisen riittävyttä kulttuurien välisessä kohtaamisessa.

Poliisi tapaa turvapaikanhakijoita monissa erilaisissa arjen tilanteissa, kuten liikenteessä. Myös tällöin laillisuuskasvatukseen liittyvät kysymykset voivat nousta esiin. Esimerkkinä kenttätyössä toimiva poliisi mainitsee, kuinka heidän täytyy korostaa vaikkapa sitä, että Suomessa ei saa ajaa autoa ilman täällä voimassa olevaa ajokorttia. Iltaisin liikkueensa kaupungilla poliisipartiot voivat kohdata haastavia tilanteita. Lisäksi ristiriitaisuudet turvapaikanhakijoiden välillä mainitaan, ja näiden tulkitaan heijastavan lähtömaan tilannetta, kuten alla olevassa lainauksessa:

Joskus, tai silloin kun heille tulee keskinäistä kiistaa, se konflikti on ollut jo Irakissa, ja se näkyy täällä. ... Joo, sunnit ja shiit, silloin he kinastelevat myös täällä. Uskonnosta. Pahoimpitelevät, ja se on vaikeaa koska he sanoavat, että poliisin ei tarvitse välittää, sanovat että "se on meidän ongelma". (kenttäpartio, 27.9.2016.)

Esimerkin pohjalta voidaan miettiä, kuinka syvällisesti laillisuuskasvatusluennot tai muu "valistus" vaikuttavat ihmisten ajatteluun ja käytökseen siinä tilanteessa, kun käsitykset oikeusjärjestyksestä tai eri ryhmien välisistä ristiriidoista ovat syvällä (vrt. Björk 2006). Tilanteen toteaminen selvästi turhautti aiheesta kertoneita poliisia. Samalla hän mietti, miten poliisin tulisi työskennellä erilaisen ajattelutavan keskellä: voiko asenteisiin oikeasti vaikuttaa tai voiko syvälle juurtuneita uskomuksia poliisin työn kautta muokata? (vrt. Keskinen 2011.)

Oman työnsä roolia ja omaa tapaansa työskennellä ristiriitatilanteissa kuvaili myös toinen kenttävalvonnassa työskentelevä poliisi kertoessaan selkkauksesta, joka oli syntynyt aiemmin kaupungilla ja jota kyseisen asuinyksikön asukkaat ryhtyivät puimaan yhdessä. Tämä esimerkki oli poliisin mielestä tärkeä sen vuoksi, että hän itse huomasi ja myös oppi, millä tavoin kyseinen, samaa kielitaustaa edustava ryhmä neuvotteli keskenään tilanteen selvittämiseksi. Samalla hän kuitenkin tarkensi asukkaalle, millä tavoin Suomessa poliisi tai järjestyksenvalvoja toimii ja millä tavoin heidän kehotuksiinsa tulee suhtautua.

Ja aloin kysyä mitä oli tapahtunu? Hän sitte kertoi, että oli tosiaan tullu jotain sanaharkkaa, ja hän oli kiivaasti siihen reagoinu. Ei hän ollu lyöny eikä mitään, ja sen kiivauden takia hänet oli poistettu sitte [paikallisesta ravintolasta]. Sit se eskaloitu se tilanne sillee jännäks, että yhtäkkiä siinä mun ympärillä, meitä oli kaks poliisia, olikin tämä mies ja seitsemän muuta hänen kansalaistoveriaan. Ja ne rupee käymään semmosta "heimopallaveria", ne keskusteli siinä keskenään varmaan 15 minuuttia siinä, ja yks tuntu olevan puhemiehenä ja kyseli ja johti sitä puhetta. Sit se yhtäkkiä kerto, että "tehdään näin!" Ja mä mietin et nyt tää menee jotenkin kummallisesti, mä en oo tottunu Suomessa tähän

että te ratkasette tän ongelman, ja kerrotte poliisille että miten tää menee. Et mun pitäis kertoa mitä tämä tarkoittaa, ja tältä järjestyksenvalvojalta tuntu siltä, parasta että mä kerron teille. Mutta siinä mä hoksasin että niin, tää on varmaan sitä mitä heidän kulttuurissaan tehdään. He ratkasee sen ongelman täl tavalla keskustelemalla, ja vähän niinku et jos mä oon lyöny sua, ni miten sää korvaat sen? Et se on varmaan heidän kulttuuria. Mihin mä en oo tottunu. (kenttäpartio, 23.11.2015.)

Poliisi itse huomasi oppivansa jotain uutta tilanteen selvittämisestä tai tavasta ratkaista ongelma. Tämä osaltaan kuvastaa käytännönläheisesti esimerkkiä vuorovaikutuksesta ja kaksisuuntaisesta kotoutumisesta eli siitä, kuinka paitsi tulijat myös vastaanottavan yhteiskunnan toimijat ja eri instituutioiden edustajat pohtivat ja muokkaavat omaa toiminta- ja ajattelutapaansa uudella tavalla. (esim. Saukkonen 2013, 88–89). Toisaalta haastateltava koki, että kyseisen tilanteen myötä hän sai itse poliisina mahdollisuuden kertoa konkreettisesti, millä tavoin ja minkä vuoksi tulisi toimia, jotta vastaanlaisia kärjistyneitä vuorovaikutustilanteita ei pääse syntymään jatkossa.

Muutama niistä, jotka toimi siinä puhemiehenä puhui englantia ja oli tosi smartti jätkä, ja ne kerto sille mun asiakkaalle, joka ei puhunu englantia, ne kerto sille et Suomessa tehdään näin, ja auttoi häntä ymmärtämään sitä tapaa, tavallaan. Ja siinä tilanteessa mä sit kerroin että Suomessa poliisi on tämmönen, pitää totella mitä me sanotaan, ja järjestyksenvalvoja, sillä on tietyt oikeudet. Häntä pitää niissä tehtävissä totella. Ja siinä ei niinku ruveta poliisille tai järjestyksenvalvojalle sanomaan että sä teet näin. Et niinku toisaalta on hyvä että tulee tämmöisiä tilanteita, koska mistä sä muuten tiedät mitä siellä mielessä liikkuu. Et se ei oo sen pahempaa. (kenttäpartio, 23.11.2015.)

Mielenkiintoista on se, että ongelmalliset tilanteet nähdään myös mahdollisuutena avata keskustelu ja edelleen tarkentaa laillisuuskasvatuksen teemoja: kuinka Suomessa tulee toimia, minkä vuoksi ja mitä seuraa, jos esimerkiksi poliisia tai järjestyksenvalvojaa uhmataa tai vastustetaan. Se että hämmäntävästä ”heimopalaverista” tulikin molemminpuolisen oppimisen paikka, on toki rakentava lähestymistapa poliisin omaa työtä kohtaan (epätavanomaisesta oppimisesta, ks. esim. Aittola 2012, 244–245).

Haastatteluissa mainitaan jonkin verran naisten asemaan liittyviä tilannekuvia. Joskus nämä tilanteet koetaan vaikeina, koska kulttuurisidonnaiset käsitykset, normit ja asenteet eroavat yleisesti naisten asemasta Suomessa. Poliisityön kannalta linjaukset ovat selkeitä korostaen eri sukupuolten keskinäistä arvostusta ja tasa-arvoa suomalaisessa yhteiskunnassa, kuten myös laillisuuskasvatuksen sisällöissä tuodaan esiin. Seuraavassa lainauksessa poliisi kertoo tilaisuudesta, jossa käsiteltiin yhtenä aiheena sukupuolten välistä tasa-arvoa ja seksuaalista itsemääräämisoikeutta:

Nainen on kyllä täällä [näyttää kädellä alas lattiaan päin]. Mutta he [naiset] kaikki nousivat ylös ja lähtivät pois. Ja kukaan ei sanonut, että tulkaa takaisin. Huomasin siinä,

kuin vahva aihe on puhua seksuaalisuudesta musliminaisten kanssa. Mutta tosiaan, he ovat siellä [alhaalla]. (kenttäpartio, 27.9.2016.)

Vaikka tiedollisella tasolla näkemykset sukupuolten välisestä tasa-arvosta ja yksilön itsemääräämisoikeudesta ovat poliisin työssä täysin selkeitä, on naisten asemaan liittyvien asenteiden ja eroavaisuuksien kohtaaminen haastavaa. Esiin tulee epä tietoisuus siitä, millä tavoin poliisi voi edistää tähän kysymykseen liittyvää asennemuutosta ja siten vaikuttaa naisten asemaan ja heidän arvostukseensa. Toisaalta tilannekuvaus voidaan nähdä esimerkkinä kulttuuristavasta tulkinnasta (Keskinen 2011), mutta tässä yhteydessä tulkitsen poliisin kuvailleen pikemminkin oman ammatillisen roolinsa rajoja ja sen myötä riittämättömyyden tunnetta.

Huoli asuinyksiköiden turvallisuudesta tietyissä kiristyneissä tilanteissa suhteessa poliisin paikallisiin resursseihin tulee esiin esimerkiksi silloin, kun asukkaita on paljon ja vain yksi poliisipartio käytettävissä. Mitä oikeasti voidaan tehdä, mikäli olosuhteet kärjistyisivät erityisen kriittisiksi? Joissain haastatteluissa verrataan Suomen ja Ruotsin välistä tilannetta sekä maahanmuuttajien lukumäärän, että poliisin resurssien kannalta. Yhtäältä nähdään, kuinka Suomessa voidaan vielä tehdä paljon ja ottaa oppia siitä, miten Ruotsissa on huomattavasti suuremman pakolaismäärän kanssa työskennelty. Mutta toisaalta mainitaan maahanmuuttajavaltaiten lähiöiden levottomuudet ja pelätään, että mikäli Suomessa poliisi ei osaa työskennellä oikein tai poliisilla ei ole riittävää osaamista eikä myöskään määrällisiä resursseja, mitä tästä voi olla seurauksena.

Kiinnostavaa sinänsä on se, että näissä haastatteluissa ei tuotu esiin kyseisenä ajankohtana poliisin työhön julkisessa keskustelussa latautuneita odotuksia tai vaatimuksia. Myöskään joillain paikkakunnilla syntyneitä paikallisten asukkaiden ja turvapaikanhakijoiden välisiä selkkauksia tai turvapaikanhakijoiden asuinyksiköitä kohtaan suunnattuja uhkaavia tilanteita ei erikseen mainita. Syy lienee se, että tutkimushaastattelut kohdistuivat poliisin paikallisiin yhteistyökokemuksiin eri toimijoiden kanssa kotouttavassa työssä. Toisin sanoen haastatteluaineisto ei varsinaisesti liittynyt turvapaikanhakijoiden tilanteeseen poliisin työn kannalta, vaikka keskusteluissa tätä aihetta sivuttiinkin.

9.5. Johtopäätökset

Tässä luvussa olen käsitellyt turvapaikanhakijoiden laillisuuskasvatusta poliisin työn näkökulmasta: mitä "laillisuuskasvatusta" käytännössä on, millä tavoin se toteutuu ja miten sen merkitys nähdään poliisin työssä? Tarkastelun lähtökohtana on ollut poliisityö paikallisena, kasvokkaina työnä (Lipsky 1980), joka edellyttää erilaisten tilanteiden lukutaitoa muuttuvissa olosuhteissa (Björk 2006, 2012; Huotari & Puttonen 2012; vrt.

Hagelund 2009). Laillisuuskasvatus voidaan nähdä yhtenä keinona edistää arjen turvallisuutta ja tukea turvapaikanhakijoiden subjektiivista turvallisuudentunnetta (vrt. Crawford & Hutchinson 2016).

Kysymykseen siitä, onko laillisuuskasvatus yhdensuuntaista valistusta vai myös vuorovaikutteista tiedonvaihtoa, voidaan todeta, että ainakin pyrkimys molemminpuoliseen vuorovaikutukseen on olemassa. Poliisin työssä laillisuuskasvatus turvapaikanhakijoille merkitsee ensisijaisesti tiedottamista, mutta myös vastavuoroista keskustelua. Näiden lisäksi kyse on satunnaisista kohtaamisista, jolloin laillisuuskasvatus toteutuu tilannekohtaisena ohjaamisena turvapaikanhakijan senhetkisten kysymysten pohjalta.

Kyse on siis kasvatuksesta ja kouluttamisesta, mutta myös arkisista oppimistilanteista puolin ja toisin. Sisällöllisesti laillisuuskasvatus pyrkii edistämään arjen turvallisuutta ohjeistamalla turvapaikanhakijoita arkielämän normeihin sekä yhtenäisiin oikeuksiin ja velvoitteisiin suomalaisessa yhteiskunnassa. Tiedon lisäksi laillisuuskasvatukseen liittyy moraalinen ulottuvuus, erityisesti alaikäisinä tulleiden turvapaikanhakijoiden kohdalla, jota voi luonnehtia ”kasvatuksena” ympäröivän yhteiskunnan ajattelumaailmaan, tapakulttuuriin ja oikeusjärjestelmään (vrt. Niemi 2010; Bruselius-Jensen & Pless 2017). Poliisin kannalta oppimista kuvaillaan esimerkiksi neuvottelukulttuurin ymmärtämisenä ja rakentamisena, tai yhteisen ongelmanratkaisun löytämisenä. Tilanteiden selvittämisessä ja niiden ratkaisemisessa poliisi itsekin huomasi oppivansa jotain uutta.

Laillisuuskasvatus nähdään esikotouttavana työnä ja sitä pidetään tärkeänä arjen turvallisuuden rakentamisessa (vrt. Crawford & Hutchinson 2016; Jukarainen & Taponen 2017). Vaikuttaa siltä, että paikallisessa, kasvokkaisessa poliisityössä rajanveto esikotouttamisen ja varsinaisen kotouttavan työn välillä kyseenalaistuu siinä, millä tavoin turvapaikanhakijoiden kanssa työskennellään. Turvapaikanhakijoiden kanssa pyritään mutkattomaan vuorovaikutukseen ja kanssakäymiseen, ilman että kyse on poikkeavasta tai ongelmallisesta tilanteesta, jota poliisi tulee selvittämään. Tämä kuvaa yhteisölähtöisen poliisityön proaktiivista, ennaltaehkäisevää työtä. (Jukarainen & Taponen 2017; myös Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014–2018.) Havainto tukee näkemystä siitä, että poliisin työ paikallisena, kasvokkaisena työnä edellyttää muuttuvien tilanteiden lukutaitoa ja ammatillista joustavuutta (Lipsky 1980; Björk 2006, 2012). Turvapaikanhakijoiden kohtaaminen vaikuttaa sekä luonteelta, että osin myös haastavalta työltä. Erityisesti naisten asemaan liittyvät asenteet ja eroavaisuudet koetaan vaikeina oman ammatillisen osaamisen kannalta.

Laillisuuskasvatuksen ja muun kanssakäymisen keskeisenä tavoitteena korostuu vahvasti luottamuksen rakentaminen poliisia kohtaan. Tämä nähdään tärkeänä turvapaikanhakijoiden kannalta, jotta he osaavat ja uskaltavat kääntyä poliisin puoleen, mikäli tähän on tarvetta. Luottamusta korostetaan sen vuoksi, että keskinäisiä kiistatilanteita ei ratkottaisi yhteiskunnan ulkopuolisen oikeusjärjestyksen pohjalta. Laillisuuskasvatuksessa korostetaan sitä, että ainoastaan poliisilla legitimiin turvalli-

suusviranomaisena on oikeus voimankäyttöön samalla, kun poliisityön tavoitteena on turvata ihmisten arkea (Björk 2006, 2012). Turvapaikanhakijoiden luottamusta pyritään vahvistamaan paitsi suhteessa poliisiin, myös muihin viranomaisiin suomalaisessa yhteiskunnassa. Luottamuksen merkitystä korostetaan monin tavoin. (vrt. Turtiainen 2012) Poliisin työssä koetaan erilaisia jännitteitä, ristiriitaisuuksia ja ongelmatilanteita, joita sekä pyritään ratkaisemaan että myös jäädään pohtimaan: millä tavoin haastavissa tai itselle (kulttuurisesti) hämmentävissä tilanteissa tulisi toimia?

Laillisuuskasvatus vuorovaikutuksena edellyttää yhteistyötä vastaanottokeskusten, muiden asuinyksiköiden sekä eri toimijoiden kanssa. Yhteistyö eri tahojen, erityisesti asuinyksiköiden henkilöstön, kanssa on tiivistä, ja se nähdään merkityksellisenä poliisin työn kannalta. Oletettavasti tilanne on nähty ja koettu eri tavoin alueittain, varsinkin siinä vaiheessa, kun vastaanottokeskuksia perustettiin nopeasti uusille paikkakunnille poikkeuksellisen turvapaikanhakutilanteen vuoksi (vrt. tässä teoksessa Nykänen ym.).

Yhteisölähtöisen poliisityön keskeisenä tavoitteena on turvallisuuden rakentaminen yhdessä toiminnan kohteena tai paremminkin yhteistyökumppanina toimivien henkilöiden tai ryhmien kanssa. Turvapaikanhakijat nähdään aktiivisina toimijoina enemmän kuin passiivisina laillisuuskasvatuksen kohteina. Vaikka tässä luvussa tarkastelun kohteena ei ole turvapaikanhakijoiden kokemus arjen turvallisuudesta turvapaikkaprosessin aikana vaan arjen turvallisuuden edistäminen poliisin työssä, vaikuttaisi siltä, että yhteistyö eri tahojen kanssa ja tähän sisältyvä laillisuuskasvatus joustavasti toteutettuna voivat osaltaan vahvistaa turvapaikanhakijan turvallisuudentunnetta. Kohtaamisten epämuodollisuus sekä elinympäristön turvallisuus ja päivittäisen elämän sujuvuus ovat merkityksellisiä. Toisaalta osallisuuden ja oman aktiivisuuden sekä vastuun ja velvoitteiden korostaminen nähdään turvapaikanhakijan tilanteen kannalta tärkeinä (vrt. Rotter 2016).

Edellä kuvatut esimerkit kertovat myös ulkomaalaispoliisin työstä kuvaillen asiakkaiden inhimillistä ja arvostavaa kohtaamista. Mielenkiintoista on se, kuinka turvapaikanhakijat kääntyvät poliisin puoleen myös muissa kuin oleskelulupaan liittyvissä kysymyksissä. Tämä kertonee osaltaan tietynlaisen luottamuksen saavuttamisesta arkityössä.

Poliisin työn haasteena näyttäisivät olevan työn resursoinnin ongelmat ja riittämättömyys, mikä edellyttää sekä joustavaa mukautumista yhteiskunnalliseen tilanteeseen että tasapainoilua erilaisten kysymysten ja odotusten välimaastossa. Yhtenä haasteena tuodaan esiin poikkauksellisen turvapaikanhakijamäärän sekä sitä seurannut asenneilmapiirin muutos. Muutoksen nähdään vaikuttaneen kielteisellä tavalla jo pidempään Suomessa olleisiin maahanmuuttajataustaisiin asukkaisiin, mitä pidetään valitettavana ilmiönä.

Nyttemmin ulkomaalaisvalvonnan tarve on lisääntynyt, kun turvapaikkapäätöksiä on annettu ja mahdolliseen kielteiseen päätökseen tehdyn valituksen oikeuskäsittely myös jo läpikäyty. Samoin kriittinen keskustelu turvapaikanhakijoiden oikeusturvasta on noussut esiin. Poliisin rooli arjen turvallisuuden ja vuorovaikutuksen rakentajana

on yhä haastavampi edelleen muuttuvien tilanteiden vuoksi. Suomalaisessa yhteiskunnassa aiempaa räikeämmän keskusteluilmapiiirin myötä herää kysymys: kenelle kaikille laillisuuskasvatusta tulisikaan antaa?

Kiitokset

Kiitän Jenny ja Antti Wihurin rahastoa tuesta väitöskirjatutkimuksen tekemiseen.

Lähteet

Kenttäpoliisi, haastattelu 23.11.2015

Kenttäpoliisi, haastattelu 14.1.2016

Kenttäpoliisi, haastattelu 25.8.2016

Kenttäpoliisi, haastattelu 27.9.2016

L 746/2011. Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta.

L 1386/2010. Laki kotoutumisen edistämisestä.

L 872/2011. Poliisilaki.

L 1325/2014. Yhdenvertaisuuslaki.

Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014–2018. Sisäministeriön julkaisu 2/2014. Sisäinen turvallisuus.

Poliisin vuosikertomus 2015. Saatavilla: http://poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/48565_Poliisi_vuosikertomus_2015.pdf?e276a7ee8693d388. Luettu 14.3.2017.

Poliisin vuosikertomus 2016. Saatavilla: https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/60423_Poliisi_vuosik_2016_low.pdf. Luettu 31.8.2018.

Sisäministeriö (2017). Hyvä elämä – turvallinen arki. Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017. Sisäministeriön julkaisu 15/2017.

Tietoa poliisista turvapaikanhakijoille (2017). Saatavilla: <https://www.poliisi.fi/tietoa-turvapaikanhakijoille>. Luettu 21.2.2017.

Tietoa elämästä Suomesta (2017). Saatavilla: http://www.migri.fi/turvapaikka-suomesta/vastaanottoiminta/vastaanoton_palvelut/tietoa_elamasta-suomessa. Luettu 9.3.2017.

Ulkomaalaispoliisi, haastattelu 6.4.2016

Ulkomaalaispoliisi, haastattelu 27.9.2016

Ulkomaalaispoliisi, haastattelu 29.9.2016

Kirjallisuus

- Aittola, Tapio (2012). Thomas Ziehe. Epätavanomaisen oppimisen puolustus. Tapio Aittola (toim.), *Kasvatussosiologian suunnannäyttäjät*. Helsinki: Gaudeamus, 228–260.
- Asquith, Nicole L., Bartkowiak-Théron, Isabelle & Karl A. Roberts. (eds.) (2017) *Policing Encounters with Vulnerability*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Bartkowiak-Théron, Isabelle, Asquith, Nicole L. & Karl A. Roberts (2017) Vulnerability as a Contemporary Challenge for Policing. Asquith, Nicole L., Bartkowiak-Théron, Isabelle & Karl A. Roberts. (eds.), *Policing Encounters with Vulnerability*. Cham: Palgrave Macmillan, 1–23.
- Björk, Micael (2006). *Ordningsmakten i stadens periferi*. En studie av polisiära gänginsatser i Göteborg, 2004 – 2005. Eslöv: Brutus Östlings Bokförlag Symposium.
- Björk, Micael (2012). Fem punkter om polisen och tillitens flyktiga natur. Carin Björgren Cuadra & Ola Fransson (eds.), *Tillit och förtroende*. Ständiga utmaningar för professionella. Malmö: Gleerups, 109–130.
- Bruselius-Jensen, Maria & Mette Pless (2017). *Nye veje i det forebyggende politiarbejde med unge i udsatte boligområder*. Erfaringer fra lokalnetværket for unge – et kriminalitetsforebyggende projekt igangsat af Københavns vestigns politi. Center for Ungdomsforskning. Institut for Læring og Filosofi. København: Aalborg Universitet i København.
- Crawford, Adam & Steven Hutchinson (2016). Mapping the Counters of 'Everyday Security': Time, Space and Emotion. *British Journal of Criminology*, (56), 1184–1202.
- Delsol, Rebekah & Michael, Shiner (eds.) (2015). *Stop and Search: The Anatomy of a Police Power*. London: Palgrave Macmillan.
- Hagelund, Anniken (2009). Dealing with the Dilemmas: Integration at the Street-level in Norway. *International Migration*, 48 (2), 79–102.
- Hammerstad, Anne (2014) The Securitization of Forced Migration. Elena Fiddian-Qasmiyeh, Gil Loescher, Katy Long & Nando Sigona (eds.), *The Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies*. Oxford: University Press, 265–277.
- Himberg, Kimmo (2017). Sisäisen turvallisuuden strategiahanke. Puheenvuoro Muuttuva Suomi – Turvallisempi Suomi, valtakunnallinen turvallisuusseminaari. 25.1.2017, Turku. Saatavilla: <http://intermin.fi/ajankohtaista/seminaarit/turku-2017>. Luettu 14.2.2017.
- Huotari, Vesa & Eeva Puttonen (2012). Poliisin sisäinen toimintaympäristö. Risto Honkonen & Vesa Muttilainen (toim.), *Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2012*. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 121–131.
- Inglehart, Roland & Pippa Norris (2012). The Four Horsemen of the Apocalypse: Understanding Human Security. *Scandinavian Political Studies*, 35 (1), 71–96.
- Innes, Martin (2007). The Reassurance Function. *Policing*, 1 (2), 132–141.
- Jukarainen, Pirjo & Jari Taponen (2017). Yhteisöpohjainen poliisiyö turvallisuuden parantamiseksi. Puheenvuoro Muuttuva Suomi – Turvallisempi Suomi, valtakun-

- nallinen turvallisuusseminaari. 26.1.2017, Turku. <http://intermin.fi/ajankohtaista/seminaarit/turku-2017>. Luettu 14.2.2017.
- Keskinen, Suvi (2011). Troublesome Differences — Dealing with Gendered Violence, Ethnicity, and 'Race' in the Finnish Welfare State. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 12 (2), 153–172.
- Keskinen, Suvi (2012) Kulttuurilla merkityt toiset ja universaalien kohtelun paradoksi väkivaltatyössä. Keskinen, Suvi, Vuori, Jaana & Anu Hirsiaho (toim.), *Monikulttuurisuuden sukupuoli. Kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa*. Tampere: Tampere University Press, 291–320.
- Keskinen, Suvi, Alemanji, Aminkeng Atabong, Himanen, Markus, Kivijärvi, Antti, Osazee, Uyi, Pöyhölä, Nirosha & Venla Rousku (2018). *Pysäytetyt - Etninen profilointi Suomessa*. Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet, 2/2018.
- Koistinen, Lotta (2017). Vastaanottokeskukset, onnistuneet käytännöt ja turvapaikanhakijoiden kokemukset. Jussi Jauhiainen (toim.), *Turvapaikka Suomesta? Vuoden 2015 turvapaikanhakijat ja turvapaikkaprosessit Suomessa*. Turku: Turun yliopisto, 49–64.
- Kääriäinen, Juha (2008). Why do the Finns trust the police? *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 9 (2), 141–159.
- Kääriäinen, Juha & Jenni Niemi (2014). Distrust of the Police in a Nordic Welfare State: Victimization, Discrimination, and Trust in the Police by Russian and Somali Minorities in Helsinki. *Journal of Ethnicity in Criminal Justice*, 12 (1), 4–24.
- Lipsky, Michael (1980). *Street-Level Bureaucracy*. Dilemmas of the Individual in Public Services. New York: Russell Sage Foundation.
- Niemi, Minna (2010). *Moraalijärjestyksestä tuottamassa. Tutkimus poliisityöstä lasten parissa*. Jyväskylä: Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 391.
- Nordberg, Camilla & Sirpa Wrede (2015). Street-Level Engagements: Migrated Families Encountering the Local Welfare State. *Nordic Journal of Migration Research*, 5 (2), 54–57.
- O'Neill, Megan & Daniel J. McCarthy (2014). (Re)negotiating police culture through partnership working: Trust, compromise and the 'new' pragmatism. *Criminology & Criminal Justice*, 14 (2), 143–159.
- Rotter, Rebecca (2016) Waiting in the asylum determination process: Just an empty interlude? *Time & Society*, 25 (1), 80–101.
- Saari, Kari (2009). Poliisin ja etnisten vähemmistöjen välinen suhde 2000-luvun Suomessa — kertovatko suomalaistutkimukset kahta ristiriitaista tarinaa? *Oikeus*, 38 (4), 402–419.
- Saukkonen, Pasi (2013). *Erilaisuuksien Suomi. Vähemmistö- ja kotouttamispolitiikan vaihtoehtot*. Helsinki: Gaudeamus.
- Tanner, Arno (toim.) (2008) *Poliisi ja maahanmuuttajat. Kohti kotoutumista edistävää vuorovaikutusta*. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 67/2008.
- Tiilikainen, Marja (2016). Onko paikalla väliä? Somalialaisten perheiden turvallisuuden kokemuksia Torontossa ja Helsingissä. Elli Heikkilä & Tuomas Martikainen (toim.),

- Maassamuutto ja siirtolaisuus kehityksen moottoreina?* IX Muuttoliikesymposium 2015. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 53–72.
- Turtiainen, Kati (2012). *Possibilities of Trust and Recognition between Refugees and Authorities. Resettlement as a Part of Durable Solutions of Forced Migration*. Jyväskylä: Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social research 451.
- Uhnöo, Sara (2015). Within 'the Tin Bubble': the police and ethnic minorities in Sweden, *Policing and Society*, 25 (2), 129–149.
- Vanhanen, Sari (2018). Uusia käytäntöjä rakentamassa? Poliisi yhteistyön tekijänä kotouttavassa työssä. *Työelämän tutkimus – Arbetslivsforskning*, 16 (1), 49–62.
- Virta, Sirpa (2012). Lähipoliisitoiminta muuttuvassa toimintaympäristössä. Risto Honkonen & Vesa Mutttilainen (toim.), *Poliisin toimintaympäristö: Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2012*. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 132–140.
- Vietti, Francesca & Todd Shribner (2013). Human Insecurity: Understanding International Migration from a Human Security Perspective. *Journal of Migration and Human Security*, 1 (1), 35–404.
- Vuori, Jaana (2015) Kotouttaminen arjen kansalaisuuden rakentamisena. *Yhteiskuntapolitiikka*, 80 (4), 35–404.